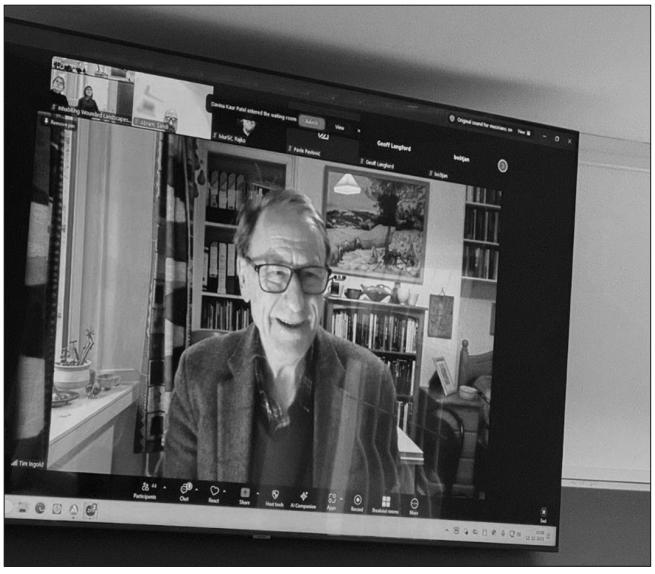
PREBIVANJE V RANJENIH KRAJINAH IN OKOLJIH: POROČILO O MEDNARODNI KONFERENCI

12. decembra 2025 je na Oddelku za etnologijo in kulturno antropologijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani potekala mednarodna in interdisciplinarna konferenca Prebivanje v ranjenih krajinah in okoljih: interdisciplinarno in čutno raziskovanje (*Inhabiting Wounded Landscapes and Environments: Interdisciplinary and Sensorial Explorations*). Konferenco so organizirali v okviru postdoktorskega raziskovalnega projekta »Globinsko kartiranje postkatastrofičnega postajanja: skozi tišino ranjene krajine« (*Deep mapping post-disaster becoming: through the silence of a wounded landscape*) v sodelovanju z oddelčnima projektoma SonarCities ter Digitalna estetizacija ranljivih okolij – DigiFREN, njena glavna organizatorka pa je bila Nevena Tatović. Istočasno so z dogodkom obeležili tudi 85. obletnico Oddelka ter Teden Univerze v Ljubljani. Zaradi mednarodnega značaja konference je bila udeležba mogoča tako na samem kraju dogodka kot tudi preko spletne platforme Zoom.

Glavna tema konference so bili interdisciplinarni in izkustveni pristopi raziskovanja krajin po katastrofah, ki jih raziskovalci uporabljajo za boljše razumevanje okoljskih preobrazb. V ospredje so bila postavljena vprašanja skrbi, medsebojne soodvisnosti in možnosti ustvarjanja, ki so nam ponudila nove načine razumevanja »ranjenih« okolij ter raziskovanja tega, kaj pomeni živeti v krajini, ki se »spomni« katastrofe.

Dogodek se je pričel z nagovorom Mateje Habinc, predstojnice Oddelka za etnologijo in kulturno antropologijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, zatem pa smo lahko prisluhnili enajstim predavanjem raziskovalcev in raziskovalk z družboslovnih, humanističnih in umetniških področij. Ti so z združevanjem antropoloških, okoljsko-humanističnih, geografskih, performativnih, likovnih in drugih vpogledov izpostavili utelešene in čutne izkušnje ter spomine. Vabljena govorca konference sta bila znani antropolog Tim Ingold, zaslužni profesor Univerze v Aberdeenu, ter multidisciplinarni umetnik z Univerze v Sydneyju Vic McEwan.

V prvem predavanju, naslovljenem Krajine obnavljanja in popravljanja (*Landscapes of restoration and repair*), Ingold krajine ni obravnaval kot statični objekt, temveč kot dinamičen proces. Prvi omenjeni način obravnave je sicer povezal z dediščino, drugega pa s pojmom tradicije. Obravnaval je pomen obeh in razlike med njima, kot tudi mehanizme popravljanja in obnavljanja, ki se pojavljajo znotraj teh krajin. Kadar krajino obravnavamo kot del dediščine, jo želimo ohraniti takšno, kot je. Posledično postane objekt obnove in varovanja. Ne dovolimo ji, da bi se starala ali spreminjala, saj jo vidimo kot simbol preteklosti in nostalgije. Nasprotno pa se zgodi s krajinami, ki jih vidimo kot del tradicije – te so bolj povezane z vsakdanjim življenjem in živimi praksami. Tu ne gre za ohranjanje, temveč za stalno popravljanje, prilagajanje in kontinuiteto dela naših prednikov. Taka pokrajina je del sedanjosti in se nenehno spreminja.

Predavanje Tima Ingolda na platformi Zoom (foto: Anja Vatovec, 12. 12. 2025).

Zatem je sledil prvi panel z naslovom Prepletenosti zdravljenja (*Entanglements of Healing*), ki ga je moderiral Rajko Muršič. Sklop je nadaljeval osrednjo misel prvega predavanja in se posvetil temam zdravljenja ranjenih krajin ter fizičnega in mentalnega zdravljenja ljudi, ki v njih prebivajo. Dan Podjed z ZRC SAZU in Lana Peternel z Inštituta za družbeno raziskovanje v Zagrebu sta predstavila primerjalno raziskavo o poplavah v Sloveniji in potresu na Hrvaškem ter analizirala različne oblike skupnostnega odziva in solidarnosti v prizadetih okoljih. Ruth Kutalek z Medicinske fakultete na Dunaju je govorila o ekstremni vročini kot obliki katastrofe, ki pušča posledice tako v krajini kot v telesih, ter izpostavila ranljivost marginaliziranih skupin. Dagmar Nared, mlada raziskovalka na Oddelku za etnologijo in kulturno antropologijo FF UL, je predstavila raziskavo o mladih v turški regiji Hatay po potresu ter analizirala občutke negotovosti, kolektivne travme in izgu-

* Alenka Gosarič, dodiplomska študentka, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za etnologijo in kulturno antropologijo; ag71990@student.uni-lj.si.
* Anja Vatovec, dodiplomska študentka, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za etnologijo in kulturno antropologijo; aanjavatovec@gmail.com.

bljene prihodnosti. Kasia Mika-Bresolin z Univerze Queen Mary v Londonu je na primeru Haitija razmišljala o časovnosti katastrofe ter o literarnih in kulturnih odzivih, ki omogočajo počasno zdravljenje in vztrajanje upanja.
Drugo osrednje predavanje konference, Socialno angažirana umetnost med 30 milijoni mrtvih rib (*Socially Engaged Art among 30 Million Dead Fish*), je imel Vic McEwan z Univerze v Sydneyju. V njem je obravnaval dogodka množičnega pogina rib v reki Barka/Darling pri kraju Menindee v avstralski zvezni državi Novi Južni Wales, ki sta se zgodila v letih 2018–2019 in 2023. Družbeno angažirano umetnost nam je predstavil kot odziv na ekološko krizo in način soočanja z okoljskim onesnaženjem. Odlomek iz dokumentarnega filma *More than a fish kill* (»Več kot le pogin rib«), v katerem je bila prikazana reka, katere gladina je bila popolnoma prekrita z mrtvimi ribami, je imel občuten vpliv na vzdušje v predavalnici – udeleženci so bili šokirani nad posnetkom, na katerem se je reka poginulih rib vila »v neskončnost«. McEwan je tako predstavil svoj dokumentarni film in sodelovanje umetnikov, predstavnikov Prvih narodov Avstralije in upravljalcev ribištva, ki so skupaj, vsak na svoj način, pripomogli k celjenju krajine.

Predavanje Tima Ingolda na platformi Zoom (foto: Anja Vatovec, 12. 12. 2025).

Tako kot po prvem je tudi po drugem vabljenem predavanju sledil panel, ki je bil z njim tematsko usklajen. V panelu z naslovom Metode v pretrganju (*Methods in Rupture*), ki ga je vodila Nežka Struc, so bile tako v ospredju metode preučevanja ranljivosti krajin in teles s pomočjo čutov in umetnosti. Mars Edwenson Briones z Univerze v Kölnu je predstavil metodološki pristop, ki je v raziskovanju posledic tajfuna na Filipinih združeval etnografijo, poezijo in vizualno umetnost, ter poudaril pomen arhipelaškega pogleda na katastrofe. V prispevku o šodru je Blaž Bajič z Oddelka za etnologijo in kulturno antropologijo FF UL z etnografskim raziskovanjem plezanja v slovenskih Alpah analiziral doživljanje krajin, ki se zaradi podnebnih sprememb postopoma krušijo, in predstavil telesno zaznavanje teh nestabilnosti. Viktorija Bogdanova, Inkeri Aula in Masood Masoodian z Univerze v Aaltu so predstavili delavnico, ki združuje senzorne sprehode in narativno kartiranje za raziskovanje izkušenj v ranjenih krajinah ter omogoča ustvarjanje multimodalnih zemljevidov spomina in prostora.
Iva Janković, Pia Krampl, Uršula Lipovec Čebron in Nežka Struc z Oddelka za etnologijo in kulturno antropologijo FF UL so predstavile uporabo metode kartiranja telesa pri raziskovanju ranljivosti v kriznih situacijah ter poudarile pomen povezovanja antropologije in psihoterapevtskih pristopov. Sklop je zaključila Tanja Bukovčan z Oddelka za etnologijo in kulturno antropologijo Univerze v Zagrebu, ki je v svojem prispevku predstavila uporabo tematske analize pri interpretaciji podatkov, zbranih prav z metodo kartiranja telesa.
Po koncu vsakega sklopa je bil na voljo čas za vprašanja in razpravo o slišanih referatih. Zadnji sklop vprašanj je prerasel v širšo debato, ki je zajela teme celotne konference. Razprava je pokazala raznolikost pogledov med udeleženci ter spodbudila k izmenjavi mnenj in izkušenj. To poglobljeno razpravljanje in preizpraševanje idej je bilo dober pokazatelj pomembnosti tovrstnih dogodkov za akademsko skupnost. Del udeležencev je sicer opozoril, da je debata mestoma posegla v predvideni čas in otežila enakomerno vključevanje vseh sodelujočih. Odnos med spontanimi akademskimi debatami in omejenim časovnim okvirom je sicer eden večjih izzivov pri organizaciji akademskih konferenc.
Konferenca se je zaključila s predstavitvijo novo izdanih knjig avtoric in avtorjev z Oddelka za etnologijo in kulturno antropologijo, ki so izšle v Zupančičevi knjižnici. V razpravi, ki jo je vodila urednica zbirke Ana Svetel, so sodelovali Nadja Valentinčič Furlan, Jaka Repič in Uršula Lipovec Čebron.
Kot udeleženki in pomočnici pri organizaciji in izvedbi konference sva avtorici tega besedila dobili uvid v pomen, ki ga imajo krajine kot subjekti aktivnega soustvarjanja naših vsakodnevnih življenj. Z raziskovanjem krajin ne dobimo vpogleda le v načine življenja njenih prebivalcev, temveč tudi v njihov notranji svet, njihova doživljanja, njihove telesne izkušnje in njihov odnos do krajine. Ljudje nesreče ne le doživijo, temveč jih na različne načine nosijo s seboj, tudi ko zapustijo ranjene krajine, saj te izkušnje ostanejo vtisnjene v telo in spomin. Konferenca je pokazala, da okoljske katastrofe pomembno vplivajo tako na fizično kot tudi na mentalno zdravje prebivalcev. Obenem je služila kot opomnik na pomen in moč razumevanja naravnih katastrof z interdisciplinarnimi pristopi. Pokazala je na nujnost sodelovanja raziskovalcev humanističnih in družboslovnih ved, pa tudi na potrebo po mobilizaciji umetnosti in civilne družbe, saj to omogoča bolj celostno zaznavanje in odzivanje na ranljivost okolij. Še en pomemben uvid konference pa je bil ta, da naravne katastrofe niso nujno en sam velik in gro-

zen dogodek, temveč lahko potekajo postopoma, se odvijajo več let in počasi spreminjajo načine življenja v ranjenih krajinah. Zato ne smemo biti pozorni le na velike katastrofe, temveč tudi na manjše in subtilne znake, ki nakazujejo potencialne okoljske probleme.

Dan Podjed odgovarja na vprašanja publike (foto: Alenka Gosarič, 2. 12. 2025).

Publika na konferenci (foto: Anja Vatovec, 12. 12. 2025).